

A ragályos betegségekről.

Mai nap már általánosan a fertőző betegségek csoportjához soroznak minden olyan betegséget, mely beteg emberrel vagy állatról egészséges emberre vagy állatra átvihető, bármilyen legyen különben a fertőzés módja. A ragály ugyanis levegő, víz, vagy táplálék útján, vagy pedig egyenes beoltás útján is átvihető.

A ragályos betegségek száma napról napra növekszik, a szerint, a mint természeteket mindjobban és jobban megismerik; és, hála a már régibb keletű klinikai észleleteknek és a bakteriológia újabb vívmányainak, a fertőzések tana elég előrehaladott, hogy minden ragályos betegségre nézve néhány általános törvényt alkothassunk.

Szabályaink, melyeket beható tanulmányozás érlelt meg, a következők:

1. A fertőző betegségeket úgy kell tekinteni és kezelni, mintha kapun jönnének az emberi testbe, azaz, mintha egyszerű helyi természetűek lennének.

2. Egyedül a betegség váladékai azok, melyek a betegség csiráit minden valószínűség szerint magukban rejtik; ezek a ragályos betegségek átvitelének közegei.

Ha e két tétel valóságáról meggyőződünk, az egészségtan biztos úton haladhat és az eljárás nem lehet nehéz. Ha bebizonyult, hogy a ragályos betegségeknek könnyen hozzáférhető kapujok van, melyen bejuthatnak, könnyen érthető, hogy a gondos orvosnak egész éberségét és figyelmét e kapura kell irányoznia.

Nem azt hitték-e ez előtt a rühről, hogy belső vérbetegség? Nos hát, ezt csak azóta gyógyítják, a mióta ismeretes,

hogy helyi természetű. Nem úgy tekintették-e továbbá a gyermekágyi lázat, mint általános, rohamos indulatú betegséget? Ezt is csak azóta tudják kezelni és gyógyítani, a mióta tudják, hogy ez is ugyancsak egyszerű helyi megbetegedés.

Nagyfontosságúnak tartjuk felhívni a gyakorló orvosok figyelmét a ragályos betegségek helyi periodusára és gyors helyi kezelésére, a nélkül, hogy szem előtt tévesztenők a betegségeknek hosszabb vagy rövidebb idő alatt általánosra hajló irányát, s hogy ebből kifolyólag az orvosokat le akarnók téríteni az általános kezelés útjáról. Általános kezelés alatt különben nemcsak minden oly hatónak a vérkeringésbe való bevezetését értjük, mely a bőrbe, bélbe és léleklző szervekbe felszívódni hivatva van, hanem minden olyan beavatkozást is, melynek feladata, hogy változtasson azon a testrészen, a mellyel érintkezik. Az étetés, etetés, permetezés és a sebészeti eszközök eme külső eljárás tényezői.

E szempontból tekintve, a ragályos betegségek a szerint osztályozhatók, a mint kisebb-nagyobb eredménnyel lehet ellenök felhasználni a helyi kezelés módszereit. A következő felosztást terveztük tehát, melyek szerint vannak:

1. Olyan betegségek, melyek ellen a helyi eljárás alkalmazása egyedül egyszerű. (Lágy rák, fekélyes szájgyulladás, Biskrai kelevény.)

2. Olyan betegségek, melyek ellen a helyi gyógyítás, tekintettel kevés általánosodásra való hajlamukra, leggyakrabban elégséges. (Blennorrhagia, vérkelés.)

3. Olyan betegségek, melyek nagyon gyorsan általánossá válnak, de fertőző kapujok hozzáférhető s mindaddig megfigyelhető, a meddig a betegség tart. (Torokgyík, orbáncz, grippe, difteritisz, hagymázos láz, kolera, vérhas.) A meddig helyi természetűek, a helyi kezelés elégséges, mihelyt azonban általánossá válnak, általános beavatkozással kell ellenük működni, a nélkül azonban, hogy a helyi kezelést abbahagyó, elhanyagolók.

4. Olyan betegségek, melyekben a helyi kezelés csak nagyon rövid ideig elégséges. (Dermedtség, anthrax, veszett-ség, takonykór.)

5. Olyan betegségek, melyekben az általános kezelés arra törekszik, hogy a vérben a mikróbok szaporodását megakadályozza, a mely mellett azonban néha a helyi kezelés is alkalmazásra találhat. (Tuberkulózis, rák, ha ugyan bebizonyosodik, hogy élősdiek okozzák.)

6. Olyan betegségek, melyeknek fertőző kapuja ismeretes, de hozzáférhetetlen, a melyek ellen tehát nem lehet semmiféle helyi kezeléssel munkálkodni. (Bujakór, hólyagos himlő.)

7. Olyan betegségek, melyek fertőző kapuja nemcsak hozzáférhetetlen, de ismeretlen is, tehát közvetlenül általánosak, a melyekben a legcsekélyebb helyi beavatkozásra sem lehet gondolni. (Varicella, kanyaró, vörheny, járványos agyhártyagyuladás, pestis, tífusz, sárgaláz, szamárköhögés, pytiriasis, erythema polymorpha.)

Különös, hogy az öt első csoportbeli betegségek csaknem mindegyikének megvan a maga ismert, megkülönböztethető és tenyészthető mikrobája, a hatodik és hetedik csoportbeli betegségek kórnemzőinek pedig eddig még egyike sem volt megállapítható.

Nevezetes az is, hogy az immunitás, mely az első megtámadtatást követi, meglehetősen pontosan arányos a fönt elősorolt és csoportokba osztott betegségek rangfokozatával. Így a két első csoport betegségei nem okoznak semmiféle mentességet. A következő három

csoport betegségei viszonylagos, minden betegséggel változó mentességet adnak. A hatodik és hetedik csoportbeli összes betegségek pedig csaknem határozott immunitást adnak.

E különféle betegségeknek csaknem mindegyikére állandóan ki kell terjednie az egyéni és társadalmi óvintézkedéseknek. Az első és második csoportbeli betegségek nagyon könnyen, a harmadik csoportbeliek pedig többnyire elkerülhetők; az ötödik és hatodik csoportbeliek, melyek átöröklés útján terjednek, az emberiség igazi csapásai, és helyöket a kortanban mindvégig meg fogják őrizni; végre a hetedik csoportbeliek minden társadalmi óvintézkedést meghiúsítanak, nem ismerjük sem mikrobáikat, sem fertőző kapujokat, nem ismerünk semmi módot, mellyel e ragály terjedését előmozdítani, vagy korlátozni lehetne, ezek tehát azok a betegségek, a melyektől elszigetelődni nagyon czél-szerű.

Ez osztályozással megvalósítottnak véljük az úgynevezett természetes osztályozást és ezt iparkodni fogunk az alábbi fejtegetésekkel is igazolni, a nélkül, hogy ne tudnók, hogy az élet jelenségeire alkalmazott legjobb osztályozások is csak tudatlanságunk tanui. De szolgálatot tett nekünk már akkor is, ha minket e nehéz és bonyodalmas tan homályain átvezetnie sikerül.

Az egészségtannak nagy hasznára válnék, ha sikerülne kimutatnia második tételünk pontosságát. Minden ragályos megbetegedésben a beteg váladékait kell különösen szemügyre venni, mert ezek azok, melyek a betegség csiráit rejtik és a ragályos betegségek fertőző közegei. Semmi kétség, hogy a lágú rák, a blennorrhagia, a fertőzött sebek genyedeése, a gyermekágyi anyaméh- és has-hártyagyuladás bűzös váladéka nem substratuma eme betegségek fertőző okának. Ellenben a bujakóros rák váladéka, a nyálkahártyák savóssága a betegség átszállító közege. Az anthrax, a furunculus és az ecthyma genyedtsége rejtja a kórnemző mikrobákat; bizonyítja ezt az

is, hogy az első furunculust követő többiek mind az elsőnek lejtős részén keletkeznek. A veszettségben a veszett kutya nyála tekintendő a fertőzés átvivőjének. Úgy látszik, hogy a vérhasban és kolerában a betegek ürüléke rejti magában az átvitel veszélyét. A tuberkulózisban a köpetek, a himlőben, vörhenyben pedig a bőr váladékai és felhámfoszlányai nagyon veszedelmesek. Ismerünk esetet, midőn a scarlatinát írott levéllel vitték át, melyben a lábadozó beteg testvérenek ritkaságként pompás bőrfoszlányt küldött.

Említésre méltó tehát, hogy e különféle ragályos betegségekből határozottan a túlságos elválasztás veszedelmes: *ubi dolor ibi fluxus*, mondták őseink; hozzá lehetne tenni: *ubi fluxus ibi periculum*, mintha csak a természet megakarná mutatni, hogy az orvosnak mely oldalra kell irányoznia minden igyekezetét, hogy a fertőzést megelőzze.

Ezek azok a kóros váladékok, melyek mindegyikét már megjelenése első pillanatában az antisepsia segélyével kell üldözni, ha mindig jó és könnyű óvóintézkedést akarunk kifejteni. És ugyanakkor, a midőn ezeket üldözzük, ezzel egyszersmind magára a betegre is gyógyítólag hatunk.

Összegezve tehát az elmondottakat, azt hisszük, hogy a ragályos betegségek

kezelése és az ellenök való óvakodás kétszeres szempontjából az igazi tudományos gyakorlat volna:

1. Minden ragályos betegségben kóroktani értelemben kutatni a fertőzés kapuját és a helyi periodus többé-kevésbé megrövidíthető tartamát; e kapura és periodusra kell összepontosítani mindenféle gyógyító beavatkozást, egyszersmind azon gondolkodván, hogy megtaláljuk minden betegség lokális periodusára a legjobban megfelelő antisepticumot, különösen pedig azokat a szereket, melyekkel a beteg testrészt vagy a rejtőző mérges produktumokat legjobban eltávolíthatjuk.

2. A járványos betegségeket olybá kell venni, mint a melyek nagyon kevésbé terjeszthetők és mozgathatók más, mint a levegő útján. Járványos terjedésüket tehát elméletileg nagyon meg lehet akadályozni, különösen, ha a legtagasabb értelemben vett antisepsianak különféle segédeszközeit irányoznánk a beteges váladékok és ürülékek, valamint minden ellen, a mi láthatólag kikerül a betegekből.

Szóval az egészség őreinek épen olyan figyelemmel kell kísérni a fertőző tényezők kihatolását, mint a klinikusnak ugyanezen tényezők behatolását. (Revue Scientifique, 1892. 10. sz.)

Közli LÁSZLÓ DEZSŐ.